

Omavalitsuste tegevused Vabariigi Valitsuse poolt ühinemissettepaneku saamisel

Vabariigi Valitsuse (edaspidi VV) algatatud kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi KOV) haldusterritoriaalse korralduse muutmise menetlust (edaspidi HTK või ühinemine) reguleerib [haldusreformi seaduse \(edaspidi HRS\) 3. peatükk](#). Elanike arvamuse väljaselgitamise erisusi VV algatatud ühinemistel käsitleb VV 28.07.2016 määrus nr 87 „[Haldusterritoriaalse korralduse ja haldusüksuse piiride muutmisega kaasneva elanike arvamuse väljaselgitamise ulatus ja kord](#)“ (edaspidi VV määrus)

Vabariigi Valitsuse algatatud ühinemiste etapi ajakava

- **1.01.-15.07.2017** VV poolt ühinemiste ettevalmistamine, algatamine ja lõplik otsustamine (7 kuud)
- **15.02.2017** VV algatab HTK muutmise tehes KOVidele ettepaneku
- **15.05.2017** KOVidel aeg arvamuse esitamiseks VV ettepaneku kohta (3 kuud)
- **15.06.2017** KOVid peavad olema teinud valimistoimingud
- **19.07.2017** Kui KOV jätab tegemata, teeb maavanem KOV eest valimistoimingud (lahtine)
- **15.07.2017** VV määrus HTK muutmiseks (hiljemalt 90 päeva enne valimisi)
- **15.10.2017** KOV volikogude valimised, mõlema etapi KOV ühinemised jõustuvad

KOV teostatavad toimingud VV ettepaneku saamisel

- selgitab välja elanike arvamuse (23.-24.04.2017)¹
- esitab maavanemale otsuse vormis põhjendatud arvamuse VV ettepaneku kohta (hiljemalt 15.05.2017)²
- lepib kokku ühinemiskokkuleppe, mis hõlmab: KOV nime, haldusüksuse liigi ja sümboolika, HTK kaasnevate võimalike küsimuste lahendamise ning uue KOV põhimääruse ja teiste õigusaktide vajalike muudatuste ettevalmistamise kohta (hiljemalt 15.06.2017)³
- teeb koostöös asjaomaste KOVidega valimistoimingud (hiljemalt 15.06.2017)⁴
- KOV nime ja liigi valikul peab KOV küsima enne arvamust kohanimenõukogult⁵.
- enne sümboolika kokkuleppimist tuleb küsida Riigikantselei arvamust, millega tuleb sümboolika kasutamisel arvestada.⁶
- Ühinemiskokkuleppe eelnõu pannakse avalikkusele tutvumiseks vähemalt 15 kalendripäevaks (eelnõu avalikustamisest arvates). Ühinemiskokkuleppe kinnitavad oma otsusega kõik KOVid.⁷

Küsitluse korraldamine⁸

- Küsitluse aeg VV algatatud HTK ja haldusüksuse piiride muutmisel on 23. ja 24. aprill 2017. a. Küsitlus toimub küsitluspunktis. Elektrooniline küsitlus toimub 23. aprillil 2017. a veebilehe www.volis.ee kaudu..
- (Küsitluspunkti asukoha määrab valla- või linnavalitsus. Küsitluse koht avalikustatakse vähemalt kaks nädalat enne küsitluse toimumist. Valla- või linnavalitsuse korraldused tuleb VV määruse kohaselt vastu võtta:
 - küsitluse koha (§ 3 lg 1) ja sisu kohta (§ 8 lg 1)
 - elanike arvamuse väljaselgitamise küsitluse komisjoni moodustamise kohta (§ 4 lg 1)
 - Juhul kui küsitakse arvamust lisaküsimuste (nt nime) kohta peab küsitluse sisu määrama volikogu (määrus § 8 lg 1), volikogu otsuse alusel fikseeritakse küsitluse sisu valitsuse korraldusega.

¹ HRS § 12 lg 2 p 1 ja lg 3.

² HRS § 12 lg 2 p 2.

³ HRS § 12 lg 2 p 3.

⁴ HRS § 12 lg 2 p 4

⁵ HRS § 12 lg 4, 7 ja 8.

⁶ HRS § 12 lg 4, 7 ja 8.

⁷ HRS § 12 lg 5. Kui VV ettepanek hõlmab juba omaalgatuslikult ühinenud KOVe, siis vormistatakse ühinemiskokkulepe ühinemislepingu lisana. Kui ühinemiskokkuleppes kokku ei lepitata, siis kohaldatakse HRS § 12 lõiget 7-10 sätestatut.

⁸ VV 28.07.2016 määruse nr 87 „Haldusterritoriaalse korralduse ja haldusüksuse piiride muutmiseega kaasneva elanike arvamuse väljaselgitamise ulatus ja kord“

- Kui piirkonna elanikud on esitanud taotluse territooriumiosa üleandmise algatamiseks, korraldatakse territooriumiosa üleandmiseks küsitlus asustusüksuste või asustusüksuste gruppide kaupa (§ 17 lg 5).
- Küsitluse tulemused kinnitatakse volikogu otsusega kümne kalendripäeva jooksul pärast küsitluse lõppemist, kui valla- või linnavalitsusele ei ole laekunud kaebusi komisjoni toimingute või otsuste kohta või esitatud kaebused on saanud lõpliku lahenduse (§ 17 lg 6).

Ühinemiskokkulepe

- Ühinemiskokkuleppe⁹ eelnõu pannakse avalikkusele tutvumiseks välja ning määratakse ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtaeg, mis ei või olla lühem kui 15 kalendripäeva eelnõu avalikustamisest arvates. Ühinemiskokkuleppe kinnitavad oma otsusega kõik Vabariigi Valitsuse ettepaneku saanud asjaomased volikogud ja see avaldatakse valla või linna veebilehel.
- Hiljemalt 15. juuniks 2017 kinnitavad kõik ettepaneku saanud KOV volikogud oma otsusega ühinemiskokkuleppe.
- Kui vähemalt 2 KOVi on varasemalt kinnitanud ühinemislepingu, vormistatakse ühinemiskokkulepe ühinemislepingu muudatusena, mille kinnitavad kõik asjaomased volikogud oma otsusega (vt *ühinemislepingu muutmine ühinemiskokkuleppes tulenevalt*).
- Kui kõik volikogud ühinemiskokkulepet ei kinnita ning osa on kinnitanud ühinemislepingu, lähtutakse ühinemislepingus kokkulepitust (ka sel juhul võib olla põhjendatud ühinemislepingu muutmine).
- Kui ühinemislepingut ei ole, siis lähtutakse seadusest (HRS § 14-18). KOV nime, liigi ja sümboolika osas on aluseks selle KOV nimi, liik ja sümboolika, kellega kriteeriumile mittevastav KOV ühendatakse või liidetakse (HRS § 12 lg 7).
- Kui VV algatab mitme kriteeriumile mittevastava KOV ühendamise, kes ei ole ühinemiskokkulepet kinnitanud, võetakse aluseks suurima KOV nimi, liik ja sümboolika. Kohanimenõukogu ettepanekul võib VV määrata ka muu nime (HRS § 12 lg 8).

Ühinemislepingu muutmine ühinemiskokkuleppes tulenevalt

- Tegemist on seadusest tulenevalt kohustusliku ja piiratud ulatusega muudatusega, mistõttu ühinemislepingu muutmisel ühinemiskokkuleppes tulenevalt enne selle jõustumist ei tule kohaldada kõiki selle vastuvõtmisele seatud tingimuste täitmist (nt 3-nädalast avalikustamist).
- Ühinemislepingu muutmisel ei kohaldu volikogu koosseisu 2/3 häälteenamuse nõue, sest see tuleneb HRS § 16 lõikest 5, mille kohaselt kohaldub see nõue pärast ühinemise jõustumist. Ül muutmisel kohaldub KOKS § 22 lg 1 p 1¹⁰ ja § 45 lõikest 5 tulenevalt koosseisu häälteenamuse nõue (*koosseisu häälteenamus*), ühinemiskokkuleppe vastuvõtmisel ei kohaldu koosseisu häälteenamus, piisab liht häälteenamusest).
- Ühinemiskokkuleppe on juriidiliselt käsitletav volikogu otsusega kinnitatava ühinemislepingu lisana, millega avatakse ja muudetakse vajadusel ka teatud ühinemislepingus määratud kokkuleppeid. Ühinemislepingu muudatus ja ühinemiskokkulepe tuleb kõigi asjaosaliste volikogude poolt otsusega kinnitada.

Valimistoimingud

- Volikogud teostavad järgmised valimistoimingud:
 - kinnitavad ühinemisel moodustava KOV volikogu liikmete arvu lähtudes nii ühinemislepingust kui VV poolt tehtud ettepaneku kohaselt lisanduvate KOV elanike arvust¹⁰. KOV volikogu liikmete arv peab olema piisavalt suur, et valimisringkonnas moodustatavate mandaatide arv oleks vähemalt kolm.
 - Moodustavad valimisringkonna(d) uue KOVi territooriumil (või ühinevatele KOVidele eraldi valimisringkonnad kui üks ühinev KOV on volikogude algatatud etapis leppinud kokku mitme valimisringkonna moodustamises). *Seejuures ei ole soovitatav moodustada mitut valimisringkonda moodustava omavalitsuse territooriumil, kuna iga ühineva omavalitsuse peale eraldi valimisringkonna*

⁹ HRS § 12 lg 2 p 3 ning lõiked 5-8.

¹⁰ HRS § 12 lg 2 p 4, kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 7 lg 2, § 8 lg 3

moodustamisel ei pruugita ülevallalises arvestuses eraldi ringkondades ülesseatud nimekirjadele saada mandaatide jaotuseks vajalikku 5% künnist.

- Moodustavad valimisjaoskonnad.
- Nimetavad moodustatud valimiskomisjonide põhjal ühinemisel moodustuva valla või linna valimiskomisjoni liikmed ja kuni kaks asendusliiget nimeliselt, st mitte ametikoha põhised.
- Toimingud peavad olema läbiviidud 15. juuniks 2017.
- NB. Juhul, kui valimistoimingute korrektseks teostamiseks ei ole tehtavad otsused kooskõlas ühinemislepinguga, siis eelnevalt tuleb ühinemislepingut vastavas osas muuta (nt mandaatide arv, volikogu liikmete arv). Siis ei kohaldu volikogu koosseisu 2/3 häälteenamuse nõue, see kohaldu alates ühinemislepingu/ ühinemiskokkuleppe jõustumisest.

Maavalitsuse toimingud VV algatatud HTK muutmisel

- MV koondab ja esitab volikogu arvamused HTK muutmise ettepaneku osas Rahandusministeeriumile 3 tööpäeva jooksul (HRS § 11)
- MV teenindab piirkondlike komisjone, kes annavad hinnanguid ja arvamusi KOVide tagasiside kohta ja teevad ettepaneku VV-le ühendamise läbiviimiseks (HRS § 10).

Maavalitsuse toimingud KOVide eest VV algatatud etapis

Kui KOV ei vii VV algatatud etapis läbi seaduses ettenähtud toiminguid, teeb järgmised toimingud KOVide eest MV:

- korraldab 10.-11.06 elanike arvamuse väljaselgitamise kui KOV ei ole seda teinud hiljemalt 15. maiks 2017 (kui KOVid kuuluvad erinevatesse maakondadesse, siis MV, kelle maakonna territooriumile jääb suurem osa moodustuva KOVi elanikest) (HRS § 12 lg 3).
- Teostab koostöös volikogudega KOVVS sätestatud valimistoimingud ja kinnitab vastavad otsused (valimisringkonnad ja volikogu liikmete arv) oma korraldusega 19. juuliks, kui volikogud ei tee seda enne 15.juunit 2017 (HRS § 12 lg 9, KOVVS § 70³).

Maavanema poolt teostatavad valimistoimingud

- Kinnitab ühinemisel moodustuva KOV volikogu liikmete arvu lähtudes elanike arvule vastavast miinimumist (või suurema kui üks ühinev KOV volikogu on kinnitanud volikogu liikmete arvuks suurema).
- Moodustab ühe valimisringkonna uue KOVi territooriumil (või ühinevatele KOVidele eraldi valimisringkonnad kui üks ühinev KOV on volikogude algatatud etapis leppinud kokku mitme valimisringkonna moodustamises).
- Moodustab valimisjaoskonnad eelmiste valimiste valimisjaoskondade põhjal, lähtudes sh ka ühinevate KOVide kehtivatest määrustest valimisjaoskondade moodustamiseks.
- Nimetab KOV volikogude moodustatud valimiskomisjonide põhjal ühinemisel moodustuva valla või linna valimiskomisjoni liikmed ja kuni kaks asendusliiget.
- Toimingud peavad olema läbiviidud 19. juuliks 2017 (KOVVS § 70³).